

Una estona de conversa amb Miquel Llor

La mà, força blanca, de dits llargs i ossuts, gira amb seguretat els fulls de paper. De tant en tant, apunta la mà, sense que aquest detall interrompi la lectura. Passen els dos amics, l'un més jove que no l'altre, junt amb la protagonista de la nova novel·la de Miquel Llor; uns instants romanen quiets, com enganxats en l'aire, amb llurs pensaments i llurs sensacions...

S'ha acabat: suren, encara, els darrers mots de la lectura. Mentre mans femenines encalxen amb la del novel·lista, mentre s'aboquen felicitacions, ens ve el record de «Laura»: d'un llibre brodat a les cortines; dels «cants-ranons» de les àvies, dels mobles solemniais, tresors ignorats de la vella mestressa Muntynora, de la dolçor de l'estança que fa acollidora el llum color de mel, de la fràgil tassa de porcellana transparent, de les marqueteries florides de vori i nacre, dels amors honestament il·licitos de la barcelonina, maridada amb l'hereu voluntariós i aspre, amb aquell Pere Gifreda, el record del qual, la soledat de les «Aulines» idealitza... i, damunt de tot, com un «leit-motiv», inigualable de bellesa, l'obsessió de la boira que volta la ciutat dels sants, compassiva, emparadora de les seves misèries.

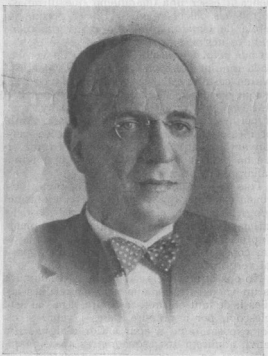
—L'altre dia vaig assistir a la lectura de la seva nova novel·la al «Lyceum Club» i no en recordo el títol.

—Somriu una mica, benèvolament. Ens acull amable. Enraona baix, seguit; el llum, força enlaire, fa més pàl·lid el rostre, més blanques les mans.

—No sé... dubito, entre «L'oreig al desert» i «Tres i no res». L'editor em demana un títol suggestiu... no m'he ben decidit encara, i és que quan ja et creus tenir-lo, no et sembla cap altre prou adient. «Tres i no res» em fa l'efecte de massa xitot i d'una dita bon xic vulgar; si Maria Teresa Vernet no tinguessi una novel·la amb el títol de «Presó oberta» potser m'hauria decantat per aquest... potser canviant-lo una mica...

—I teatre, no n'escriviu?

—Sí... també—assenenteix satisfet.—Tinc, a la Generalitat, «Nívols», que l'any passat obtingué set vots a l'Ignasi Iglésies... però no

MIQUEL LLOR

s'havia representat; en canvi, l'«Hostal de la Glòria», d'en Segarra, havia assolit força èxits. Però tal com està el teatre català és un doldre. Tot i creure que es trobarà una solució.

—Oï que no heu col·laborat a periòdics ni revistes, amb articles ni contes?

—No. Ara que no sé qui s'ha empecat que sóc redactor del «Be Negro»—riu, l'autor de «Tàntal»,—no sé d'on ha sortit aquesta asserveració.

—És cert, el que em digué Escalasans, que us sorprendria que fos concedit el «Creixells» a la vostra «Laura»?

—Tant com cert... el fet de dur una novel·la al premi, ja suposa, en part, que hom hi aspira, tot i preparar-se a acceptar el fall...

—Com se us van declarar les aficions literàries?

—Fa memòria. Li resulta difícil de precisar.

—Em sembla que era cap allà l'any divuit. Un amic, va dir-me que jo tenia pasta d'escriptor. Em va sorprendre. Però les paraules no van deixar-me; s'anaren clavant. Escriure?

Vaig trobar-me sense noció de cap mena sobre literatura catalana. Havia llegit els clàssics castellans, però ignorava tot el d'ací. Ni sabia escriure en català. Adhuc tot el rebombori que en aquella època va produir-se al voltant del cas Eugeni d'Ors va passar-me per alt, car estava completament apartat de tot. Després, vaig començar a llegir els nostres clàssics: Ramon Llull, Bernat Metge... Aleshores, a fi d'aprendre el català, vaig assistir a uns cursos de literatura catalana a la Generalitat, i vaig començar a fer exercicis, per tal de fer pràctiques sobre converses, per a ensinistrar-se una mica... per anar provant... Quan un dia, amb aquells exercicis se s'havien convertit en contes—sense intenció per part meua—un amic va estirar-me cap a un editor. «Impossible de publicar-li res, perquè tinc una gran abundor d'originals; almenys fins d'ací dos o tres anys...». Al cap de quinze dies, l'amic em vingué amb la nova que l'aplec de contes s'estava component per a convertir-se en un llibre. Fou «Història gris».

De fet, però, un llibre va revelar-me el català. Una lectura de «Cançons d'Abril i de Novembre», d'en Segarra.

—Teniu novel·la al «Creixells»?

—No. Fa pocs anys que van concedir-me'l, i fins d'ací uns quants més no puc optar-hi. Però d'ací aleshores... ja n'estic preparant una.

—Títol? Perquè, segons sembla, és força interessant saber-lo...

—No sé encara què faré, però ara com ara tinc pensat el de «Passeig de Gràcia-Carrer del Cid», amb guió al mig—diu, en veure'ns apuntar-ho. Calla el temps d'escriure nosaltres; continua:—Serà una medalla de dues cares. En ella efectuo un canvi. Les meves novel·les, fins ara, per bé que hom hagi parlat tant de l'ambient, han estat novel·les purament psicològiques; en aquesta, però, hi haurà anècdota, com és natural, encara que hi serà mínima. Faré novel·la narrativa o d'exterior, i penso ésser ben fidel a dur-hi dos bocins de Barcelona, que és el que en la novel·la catalana ens manca més. Si continuem com ara, que en quedaria, quin record en tindrem de la nostra ciutat? Crec que cal fer-ne esment i a això vaig. El barri cinquè ha estat un cau pròdig en literatura, però no s'ha tractat encara sota l'aspecte que cal: o s'hi ha fet tragèdia o massa broma, sense encertar el to de normalitat que jo penso donar-li. Estic molt documentat i penso reeixir... He tingut converses amb lladres, amb pistolers... davant del nostre posat d'admiració, Miquel Llor, somriu amable—he parlat molt amb una xicoteta que havia estat monja, que s'ennamorà i va casar-s'hi, amb un pistolero, el qual es va regenerar, i que m'ha proporcionat força dades interessants... Ara estic estudiant el Passeig de Gràcia; aquesta gent elegant, arrecordada darrera del mot aristocràcia... no d'una manera com Russinyol en «Gente bien», perquè no sento el fer broma, com tampoc en forma de doctrina, que mai no faré, sinó senzillament tal com és.

—Sou casat?

—No—ens mira amb una certa ironia—i a aquestes altures... tinc trenta-vuit anys... Recordem que el dia de la lectura al Lyceum Club, una xicoteta va preguntar-li per l'acabament de la novel·la, car no el llegí. L'autor es limità a explicar que era un final optimista. Aleshores, la xicoteta insistí. Però quina solució tindrà el conflicte que fins ara es planteja?—Solució?—contestà una altra—doncs un casament.—Els ulls es fitaren en Miquel Llor, per tal de veure si podien endevinar.—Ei! respongué, rient.—Això creuen que seria una solució?

—Us és difícil d'escriure?

—No és fàcil. Primer cal concebre; després desenrotllar tot allò que, de fet ja existeix; però el trasllat del pensament al paper és lent.

—Quant de temps vaig estar per a escriure la vostra ideal «Laura»?

—Potser un any...

Se'm fa costerut de fer la pregunta, però la faig; no sé per què, aquesta, a mi, m'interessa molt.

—Ha existit la «Laura» o és un personatge completament imaginari?

—La «Laura»? Li ho explicaré. La meua àvia es deia Esperança—com la meua germana—era una dona—tal com jo l'he coneguda a través d'explicacions de la meua mare, de les quals sempre havia servat el record—molt interessant: d'una sensibilitat exquisida, intel·ligent, culta, bellíssima. Filla de terra de mar, emportanessa, cor obert i noble. La gent de terra endins són diferent, més adusts, més reclosos dintre d'ells mateixos. El temperament de la meua àvia sorprenéu al poble on, pel seu casament anà a parar. La gent, les amistats, s'esborronaven. «Una dona que llegeix, Verge Santíssima! I en francès! Una dona que va a missa recalçada del braç del marit, que té cura d'aparèixer sempre ben vestida... no pot ésser res de bo». I és que certes coses—afegeix Llor—segons on, es paguen cares. És clar que la «Laura» és diferent. Però els trets més essencials són els de l'àvia; quan a la plaça del poble, aquella plaça tan bonica que hi feien un cop l'any corregudes de braus, quan els balcons s'atapeïen de gent i damunt dels caps femenins lluien les mantilles de randa, ella s'apartava de la festa, fugia quietament del balcó, recollidament... li desplaïa l'espectacle. Se li va morir un fill i va arrecerar-se en el seu dolor. Sense planys, sense queixes, ni llàgrimes, almenys davant de la gent; cregueren que no l'estimava... L'acabament de la seva vida no té res a veure amb el de la novel·la, ni moltes coses hi pertanyen, com és natural. Va morir entre els seus. En «Laura a la ciutat dels Sants», vaig voler dibuixar, de la meua àvia, tota la seva finor, tota la seva dolçesa. La protagonista era meua i em calgué col·locar-la en un marc, amb unes quantes anècdotes que vaig recollir justament d'allà on les coneixia. Com si n'hagués conegudes d'una altra banda, d'allà les hauria recollides. Una comarca de Catalunya s'hi cregué altitudina, i aixeca el crit al cel. Pocs llibres hi entren, tot just tres o quatre exemplars de cada novel·la. De la «Laura» n'hi entraren quatre-cents; això és una prova de la curiositat que desvetllà, i a la biblioteca de la ciutat—que sense jo anomenar es reconegué—a les noies joves se'ls priva la lectura del meu llibre per creure-la massa avançada; i és que en el fons, encara que s'hagi modernitzat, encara que tingui electrificat, i altres novetats d'aquestes, continua essent el que fou en temps de la meua àvia. Una ciutat de falsos sants, embocallada de boira.

Marc Rodoreda